

дповідному критичному підході) може бути використаний і в Україні в ході вдосконаленні національного законодавства та реформування правової системи;

– загальна стратегія боротьби з поширенням наркоманії має передбачати одночасну діяльність за двома напрямками. По-перше, необхідно, щоб вона розроблялася і здійснювалася одночасно на двох рівнях: верхньому (державна політика та законодавче регулювання) і нижньому (регулярні пропозиції до законодавства і законодавча ініціатива відомств, установ та організацій, в першу чергу правоохоронних органів; планування конкретних антинаркотичних заходів тощо). По-друге, вона повинна відповідним чином впливати на всі етапи незаконного обігу наркотиків: попит – виробництво – пропозиція – поширення.

Список використаної літератури:

1. Schweer T., Schrasser H. Drogenmarkt in Deutschland: die Szene im Wandel // Aus Politik und Zeitgeschichte. – В 9/99.
2. The Beginnings of International Drug Control [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://findarticles.com/p/articles/mi_m1309/is_2_35/ai_54157834/.
3. Антонян Ю.М., Князев В.В. Борьба с незаконным оборотом наркотиков за рубежом. – М., 2003.
4. Евланова О.А. Влияние преступности мигрантов на организованный уголовный рынок в России // Организованный терроризм и организованная преступность. – М., 2002.
5. Погорецький М.А. Агентурна робота федеральних правоохоронних органів США у сфері боротьби з незаконним обігом наркотичних засобів / М.А. Погорецький, І.В. Смирнова // Юрид. радник. – 2007. – № 5 (19). – С. 101-105. – Жовтень.
6. Преступление и наказание в Англии, США, Франции, ФРГ, Японии: Общая часть уголовного права. – М., 2003. – С. 46.
7. В Украине насчитали 144 тыс. наркоманов [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://life.comments.ua/2012/ukraine-naschitali-144-tis.html>.
8. США направляют 900 миллионов долларов на борьбу с мексиканским наркотрафиком [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://svit24.net/world-news/300-world-news..>
9. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukknr.ucoz.ru>.
10. Американский «План Колумбия» [Електр. ресурс]. – Режим доступу: <http://www.goryachiy.narod.ru/2001/11.htm>.
11. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.unodc.org/>.
12. Конвенція Організації Об'єднаних Націй про боротьбу проти незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин [Електр. ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_096.
13. Конвенция о психотропных веществах [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_176.
14. Единая конвенция о наркотических средствах 1961 года с поправками, внесенными в нее в соответствии с Протоколом 1972 года о поправках к Единой конвенции о наркотических средствах 1961 г. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_177.
15. Хайруллин М. Чума XXI века / М. Хайруллин // Мир новостей. – 2003. – № 21 – С. 4.
16. Черкесов В.В. Наркотизм – угроза обществу и государству в эпоху глобализации / В.В. Черкесов // Наркомат. – 2004. – № 13.

Надійшла до редакції 20.12.2012

ГРИНЮК В.О., кандидат юридичних наук,
(Київський національний університет
імені Тараса Шевченка)

УДК 343.131

ЗМАГАЛЬНІСТЬ СТОРІН ЯК ПЕРЕДУМОВА НЕЗАЛЕЖНОСТІ СУДУ

Розкрито проблемні питання змагальності сторін як передумови незалежності суду.

Ключові слова: суд, кримінальний процес, незалежність суду, змагальність, сторони кримінального процесу.

Рассмотрены вопросы состязательности сторон как предварительные условия для независимости суда.

Ключевые слова: суд, уголовный процесс, независимость суда, состязательность, стороны уголовного процесса.

The article discusses the adversarial as preconditions for the independence of the Court.

Keywords: court, criminal process, the independence of the court, the criminal adversary system process.

Змагальність сторін у кримінальному процесі передбачає таку побудову судового розгляду, яка б забезпечувала розмежування процесуальних функцій між обвинуваченням, захистом і вирішенням справи. Тому саме реалізація принципу незалежності суддів передбачає розвиток і вдосконалення змагальності кримінального процесу.

Проблемні питання змагальності сторін у кримінальному процесі досліджували С.А. Альперт, В.Ф. Бойко, В.Д. Бринцев, Ю.М. Грошевий, В.В. Городовенко, В.Т. Маляренко, О.Р. Михайленко, М.М. Михеєнко, В.В. Молдован, В.Т. Нор, М.А. Погорецький, В.Ф. Погорілко, М.М. Полянський, В.М. Савицький, В.І. Сліпченко, М.С. Строгович, Р.Д. Рахунов, Л.Д. Удалова, Г.І. Чангулі, Н.М. Чепурнова, В.П. Шибіко, В.І. Шишкін, М.Є. Шумило, О.Г. Яновська та ін.

Водночас розбудова судової системи України на засадах змагальності з прийняттям нового КПК України зумовлює необхідність дослідження проблемних питань змагальності сторін як передумови незалежності суду, що і є метою цієї статті.

Законодавець покладає функцію вирішення справи тільки на один орган держави – суд, оскільки правосуддя в Україні здійснюється виключно судами (ч. 1 ст. 124 Конституції). Виконання функції обвинувачення покладається на державного обвинувача – прокурора, який підтримує державне обвинувачення (ст. 121 Конституції). Якщо державний обвинувач не бере участі у розгляді справи в суді, то обвинувачення може бути покладено на потерпілого або його представника, які формулюють обвинувачення, підтримують цивільний позов у кримінальному процесі. Функцію захисту виконує підозрюваний, обвинувачений, захисник, законні представники та близькі родичі обвинуваченого, цивільний відповідач або його представник.

Сторони захисту і обвинувачення користуються рівними процесуальними правами у разі розгляду кримінальної справи у суді (право на заявлення відводів і клопотань, подання доказів, участь в їх дослідженні та доведення їх переконливості, виступ в судових дебатах, оскарження процесуальних рішень суду).

Права сторони захисту при розгляді кримінальної справи визначені чинним КПК України. При одноособовому розгляді справи суддя має всі необхідні повноваження головуєчого у судовому засіданні. Головуючий у судовому засіданні керує судовим засіданням, спрямовуючи судові слідство на забезпечення здійснення сторонами своїх прав, усуває з судового слідства все те, що не стосується справи, яка розглядається, і забезпечує належний високий рівень судового процесу. Якщо хто-небудь з учасників судового розгляду висловлює заперечення діям головуєчого, які обмежують або порушують їх права, це заперечення заноситься до протоколу. Саме тому суд наділений всіма необхідними повноваженнями щодо керівництва судовим засіданням.

Таким чином, стороною у процесі є той його учасник, який виступає перед судом як представник певних інтересів, що захищаються законом, і якому належать процесуальні права для відстоювання цих інтересів, для обґрунтування своїх вимог та доводів і для заперечення вимог та доводів іншої сторони.

Сторонам у судовому засіданні мають надаватися рівні процесуально-правові можливості відстоювання і доказування своєї позиції у кримінальній справі. Якщо сторонам не надасться такої можливості, то суддю, який розглядає справу, не можна вважати об'єктивним і неупередженим.

Незалежний суддя зобов'язаний створити необхідні умови для реалізації належних сторонам прав. При цьому суд не зв'язаний показаннями сторін та обвинувальним висновком органів досудового слідства щодо меж дослідження наявних у справі доказів. У цьому також проявляється незалежність суддів і недопустимість будь-якого стороннього впливу на них у процесі прийняття рішення по кримінальній справі.

Виділення в судових стадіях кримінального процесу трьох основних кримінально-процесуальних функцій, їх розмежування є умовою незалежного суду у кримінальному процесі. Поряд з цим змагальність сторін у кримінальному процесі ефективно реалізується тільки в умовах незалежності суддів. Поєднання зазначених функцій призведе до неможливості здійснення сторонами передбачених КПК України прав, а на суд буде покладено виконання невласливих функцій. Неприродне поєднання в одній особі функцій обвинувачення, захисту і вирішення кримінальної справи перетворює органи правосуддя на органи розправи [1, с. 102]. При

розгляді справи в суді зазначені функції не можуть покладатися на один і той самий орган чи на одну й ту саму особу. Наслідком ігнорування розмежування процесуальних функцій є таке негативне явище, як обвинувальний ухил суду, тобто виконання судом повноважень, які має виконувати сторона обвинувачення [2, с. 47].

Змагальність сторін передбачає активність та ініціативу суду щодо збирання доказів, необхідних для встановлення істини у справі. Для судді доводи сторони обвинувачення і захисту не є доказами до того моменту, поки він сам не переконається в їх достовірності чи обґрунтованості. КПК України не вимагає від суду вживати всіх передбачених законом заходів для всебічного, повного та об'єктивного дослідження обставин справи з метою винесення законного і обґрунтованого судового рішення. Проте деякі автори однією з умов забезпечення неупередженого розгляду справи судом вважають невтручання судді в полеміку сторін, тобто його пасивність [3, с. 137].

При пасивній ролі судді, виходячи з логіки, йому необхідно було б заборонити ставити свої запитання у разі дослідження доказів. Тобто суддя повинен мати у такому випадку право обмежитись тільки тим, що з'ясували сторони, а всі інші сумніви згідно з презумпцією невинуватості тлумачити на користь підсудного.

Суддя за допомогою сторін повинен активно дослідити всі обставини справи, залучити нові докази, оскільки завдання судді – не просто вирішити спір між сторонами, а з'ясувати істину. Навпаки, при діяльності судді як пасивного арбітра набуває привілейованого становища позиція обвинувачення щодо збирання доказів та впливу на суддю чи журі присяжних [4, с. 98].

Окремі правники вважають, що державний обвинувач (прокурор) виступає в процесі лише як обвинувач, тобто підтримує державне обвинувачення і наділений рівними зі стороною захисту правами [5, с. 6-8]. На думку інших, прокурор поряд з підтриманням державного обвинувачення виконує функцію нагляду за законністю діяльності суду, причому “як у судовому засіданні, так і поза ним” [6, с. 88].

Згідно з п. 1 ст. 121 Конституції України основною функцією прокуратури є підтримання державного обвинувачення в суді. Це означає, що прокурор користується однаковими з іншими учасниками процесу правами, тобто він виступає стороною в процесі, яка за своїми процесуальними правами рівна стороні захисту.

По-друге, ст. 121 Конституції України та ст. 5 Закону “Про прокуратуру” не вказують на таку функцію прокуратури, як здійснення нагляду за законністю судових рішень. Прокурор вже не здійснює так званого нагляду за дотриманням законності в суді. Він може здійснювати нагляд за додержанням законів при виконанні судових рішень.

По-третє, встановлено судовий контроль за актами, які постановляються прокурором. Так, громадянин згідно з ч. 4 ст. 12 вказаного Закону має право на судове оскарження акта прокурора. У судовому порядку можна оскаржити затримання особи чи постанову про відмову в порушенні кримінальної справи або її закритті тощо. Крім того, суд виконує функцію судового контролю за обмеженням конституційних прав учасників кримінально-процесуальної діяльності.

Викладене дає підстави для висновку, що прокурор не може здійснювати нагляд за судовою діяльністю, оскільки функція нагляду за законністю суперечить такому конституційному принципу, як незалежність суддів. Тому не випадково у ст. 34 Закону України “Про прокуратуру” зазначено, що прокурор, який бере участь у розгляді справ у судах, додержуючись принципу незалежності суддів і підкорення їх лише законові, сприяє виконанню вимог закону про всебічний, повний і об'єктивний розгляд справ та схвалення судових рішень, що ґрунтуються на законі.

Згідно з чинним КПК України прокурор зобов'язаний в усіх стадіях кримінального судочинства своєчасно вживати передбачених законом заходів щодо усунення будь-яких порушень закону, від кого б ці порушення не виходили. Зазначена правова норма суперечить принципу незалежності суддів, оскільки фактично ставить прокурора в привілейоване становище.

Неузгодженість із принципом незалежності судді проявляється в повноваженні прокурора щодо витребування із суду будь-якої справи або категорії справ, у яких вироки, ухвали, постанови набрали законної сили. Таке витребування справ проводилось з метою здійснення прокурорського нагляду за законністю судових рішень, хоча зараз такою функцією Конституцією України прокуратура не наділена. До того ж, згідно з цим положенням, прокурор наділяється додатковими повноваженнями порівняно зі стороною захисту, оскільки інші учасники судово-

го розгляду таким правом не наділені. Витребувати справу для перевірки її в касаційному порядку може тільки Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ, якщо надійшли касаційні скарги у справі учасників судового розгляду. Єдиний виняток з цього правила полягає у витребуванні такої справи тільки у разі перевірки заяви про перегляд справи у зв'язку з нововиявленими обставинами.

Проблема незалежності суддів тісно пов'язана з розв'язанням такого питання, як подолання обвинувального ухилу суду при розгляді кримінальних справ, що є наслідком виконання судом деяких обвинувальних функцій [8, с. 23-27]. Виконання судом таких функцій призводить до незаконного і необгрунтованого засудження громадян [9, с. 6-7].

Аналіз теорії та практики винесення рішення під час попереднього розгляду суддею матеріалів кримінальної справи свідчить, що прийняття суддею одного з рішень, які зазначені у чинному КПК України, не може не впливати на переконання такого судді вже при судовому розгляді кримінальної справи. А під час прийняття рішення про призначення справи до судового розгляду виникає переконання про можливість винесення обвинувального вироку. Враховуючи зазначене, з метою забезпечення принципу незалежності суддів, на нашу думку, до чинного законодавства необхідно ввести норму, згідно з якою суддя, котрий бере участь у попередньому розгляді справи, не може в подальшому брати участі в розгляді даної справи по суті.

Обвинувальний ухил вбачається і в порядку вручення підсудному копії обвинувального висновку та повістки про виклик до суду, зміни його статусу з обвинуваченого на підсудного. Відповідно до чинного КПК України підсудному не пізніше як за три доби до розгляду справи в суді має бути вручено копію обвинувального висновку і повістку про виклик до суду. Такий обов'язок чинне законодавство покладає на суддю, який виніс постанову про призначення справи до судового розгляду. З отриманням копії обвинувального висновку у підсудного складається враження, що це судовий документ і саме суддя обвинувачує особу у вчиненні злочину.

Тому, на нашу думку, такий обов'язок вручення копії обвинувального висновку необхідно перекласти з судді на прокурора. Останній після затвердження обвинувального висновку повинен вручити обвинуваченому його копію. Якщо при вирішенні цього питання змінить список осіб, які підлягають виклику в судові засідання, то він зобов'язаний вручити учасникам процесу копії прийнятих постанов. Таке розмежування обов'язків щодо вручення копій зазначених процесуальних актів дозволить не тільки гарантувати право підсудного на захист, а й розмежувати кримінально-процесуальні функції відповідно до принципу змагальності та незалежності судді.

Пропонуємо до чинного КПК України ввести норму, згідно з якою справи приватного, приватно-публічного обвинувачення за заявою потерпілого про притягнення особи до кримінальної відповідальності порушуються слідчим, органом дізнання або прокурором. Після виконання необхідних дій, які спрямовані на примирення зазначених осіб, суддя призначає справу до судового розгляду.

Обвинувальний ухил судді тісно пов'язаний з прагненням прокурора відстоювати інтереси досудового слідства, оскільки саме прокурор затверджує складений слідчим обвинувальний висновок. Право складання обвинувального висновку доцільно передати прокурору, який і буде підтримувати державне обвинувачення в суді.

Як свідчить практика, прокурор, який затверджує обвинувальний висновок, не завжди ретельно вивчає матеріали справи, оскільки обвинувальний висновок складається слідчим. Якщо ж прокурор сам буде складати цей процесуальний документ, він змушений буде проаналізувати матеріали справи та прийняти рішення про підтримання державного обвинувачення.

Затвердивши обвинувальний висновок, прокурор бере на себе відповідальність за результати проведеного досудового слідства, і в судовому засіданні він зв'язаний своїми попередніми рішеннями. Разом з тим складання висновку державного обвинувачення не буде впливати на його об'єктивність в суді, оскільки прокурор підходить до цього об'єктивно і передбачить перспективу справи в суді.

У разі коли прокурор у результаті судового розгляду прийде до переконання, що дані судового слідства не підтверджують пред'явленого підсудному обвинувачення, він повинен відмовитися від обвинувачення і в своїй постанові викласти мотиви відмови. Якщо ж потерпілий та його представник не вимагають продовження розгляду справи та не підтримують обви-

нування, суд повинен винести ухвалу (постанову) про закриття справи.

Відмова прокурора, потерпілого, цивільного позивача від обвинувачення не повинна бути наслідком автоматичного закриття справи або винесення виправдувального вироку, оскільки таке положення може не відповідати внутрішньому переконанню суддів і обмежувати їх повноваження в стадії судового розгляду справи. Відмовляючись від обвинувачення, зазначені учасники судового розгляду висловлюють свої висновки і міркування щодо обставин, які передбачені ст. 91 КПК України. Однак незалежність суддів при здійсненні процесуальної діяльності означає саме незалежність їх від висновків і думки учасників судового засідання.

Усе зазначене дає можливість для висновку про необхідність нормативно закріпити положення, згідно з яким суд самостійно вирішує питання про продовження судового розгляду після відмови прокурора, потерпілого і цивільного позивача від обвинувачення.

Процесуально рівноправною стороною, яка виступає поряд зі стороною обвинувачення, є сторона захисту. Тому з метою дослідження ступеня правомірного впливу на суд необхідно зупинитись на взаємовідносинах сторони захисту і суддів у судовому розгляді справи. У судовому засіданні сторона захисту наділена всією повнотою процесуальних прав, які дають можливість ефективно захищатися від пред'явленого обвинувачення. Суд з метою з'ясування істини в своїй діяльності щодо розгляду справ повинен враховувати позицію не тільки сторони обвинувачення, а й захисту.

Процесуальне становище сторони захисту, як свідчить практика, залишається на низькому рівні, що не забезпечує виконання покладених на неї завдань. Радянська юридична доктрина неоднозначно оцінювала цей кримінально-процесуальний інститут. Вважалось, що правова позиція захисника повинна бути близькою до позиції прокурора і суду. Прояв адвокатом власної позиції міг спричинити застосування до нього заходів дисциплінарної відповідальності [10, с. 40-41]. Проте соціальні зміни в нашому суспільстві обумовили підвищення ролі захисника в кримінальному процесі [11, с. 297].

Неприпустимою є ситуація, коли суддя під час заслуховування заяв, клопотань та виступу захисника допускає такі порушення закону, як неухважність, нетактовність до учасників процесу. Судді допускають поспішність, упередженість, некритичний підхід до висновків досудового слідства. Показання підсудного, які є не тільки джерелом доказів, а й способом захисту, недооцінюються суддями [12, с. 79].

Для усунення зазначених негативних явищ від судді не вимагається якихось особливих якостей. Зокрема, такі його якості, як принциповість, рішучість, урівноваженість, вміння володіти собою, допоможуть виключити зазначені негативні явища у взаємовідносинах зі стороною захисту. Важливе значення для забезпечення рівноправності сторін відіграє загальна і професійна культура суддів, їх вміння дотримуватись правил поведінки з людьми, проявляти доброзичливість, такт при виконанні покладених на них обов'язків тощо [13, с. 7-8]. Суддя повинен зберігати нейтралітет, незважаючи на свої симпатії чи антипатії до учасників судового розгляду [14, с. 58-59].

В основу взаємовідносин захисника і суду має бути покладено об'єктивність і оперативність у вирішенні будь-яких процесуальних клопотань та заяв, доброзичливість та повага до кожного захисника, незалежно від якості виконання ним своєї кримінально-процесуальної ролі.

На підставі зазначеного можна дійти такого висновку: змагальність сторін та незалежність судді в кримінальному процесі є тісно взаємопов'язаними. Змагальність сторін слугує передумовою забезпечення дотримання принципу незалежності суддів під час здійснення процесуальних дій з розгляду та вирішення кримінальної справи.

Список використаної літератури:

1. *Малярченко В.Т.* Конституційні засади кримінального судочинства. – К., 1999.
2. *Грошевой Ю.М.* Проблемы формирования судебного убеждения в уголовном судопроизводстве. – Харьков, 1975.
3. *Стецовский Ю.И.* Судебная власть : учеб. пособие. – М., 1999.
4. *Мюллер Г.О.* Роль судов в предупреждении городской преступности / СССР-США: криминологические и уголовно-правовые проблемы борьбы с городской преступностью. – М., 1987. – С. 96-105.
5. *Шийкин В.І.* Прокуратура і правосуддя в суверенній Україні // Право України. – 1992. – № 1. – С. 6-8.
6. *Полянський Ю.Е.* Проблемы и тенденции развития прокурорского надзора в Украине // Проблемы

- організації прокуратури і оптимізації її діяльності в сучасних умовах : зб. наук. праць. – К., 1998. – С. 86-90.
7. *Косюта М.В.* Проблеми та шляхи розвитку прокуратури України в умовах побудови демократичної правової держави : автореф. дис. ... докт. юрид. наук. – Х., 2002.
  8. *Алексеева Л.Б., Радутная Н.В.* Предупреждение судебных ошибок, обусловленных обвинительным уклоном в деятельности судов первой и кассационной инстанций. – М., 1989.
  9. *Некрасов О.* Исключить факты незаконного осуждения граждан // Советская юстиция. – 1987. – № 12. – С. 6-7.
  10. *Янош К.* Коллизия позиций защитника и подзащитного // Соц. законность. – 1977. – № 12. – С. 40-41.
  11. *Михайленко А.Р.* Расследование преступлений: законность и обеспечение прав граждан. – К., 1999.
  12. *Лубишев Ю.Ф.* Адвокат в уголовном деле : учебник / под ред. И.Б. Мартковича. – М., 1999.
  13. *Подкопаев С.В.* Дисциплинарна відповідальність суддів : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. – Х., 2003.
  14. *Кононенко В.І.* Неупередженість суддів // Вісник ВС України. – 2002. – № 2 (30). – С. 56-59.

Надійшла до редакції 21.12.2012

СУХАЧОВ О.О., кандидат юридичних наук
СУХАРАДА І.О.

(Служба безпеки України)

УДК 351.745.7

СПОСОБИ ВЧИНЕННЯ ЗЛОЧИНІВ У СФЕРІ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ

Досліджено проблемні питання способів учинення злочинів у сфері банківського кредитування.

Ключові слова: банківське кредитування, способи вчинення злочинів, оперативно-розшукове документування.

Исследуются проблемные вопросы способов совершения преступлений в сфере банковского кредитования.

Ключевые слова: банковское кредитование, способы совершения преступлений, оперативно-розыскное документирование.

Problems concerning ways of commitment crimes in banking are examined.

Keywords: banking, ways of commitment crimes, operational-search documenting.

Суспільна небезпека злочинів у сфері банківського кредитування характеризується високим рівнем латентності; спричиненням збитків комерційним банкам, їх власникам і вкладникам; деструктивним впливом на функціонування економічної системи держави; гальмуванням виконання грошово-кредитної політики держави; спотворенням механізму вільної конкуренції. Сфера банківського кредитування, як слушно зазначають фахівці, найчастіше є привабливою для організованої злочинності, яка характеризується певним ланцюжком учасників, детальною розробкою сценарію, наявністю певного технічного забезпечення та значних коштів. Кримінальні посягання у банківській сфері відрізняються більшою різноманітністю, особливою витонченістю, високоінтелектуальним характером, активною адаптацією злочинців до нових форм і методів підприємницької діяльності, застосування банківських документів, нових електронних платіжних засобів, засобів зв'язку та ортехніки, нових банківських валютних і митних технологій здійснення господарських операцій [1].

Високий інтелектуальний рівень злочинців у сфері банківського кредитування знаходить також своє відображення у швидкому пристосуванні до недоліків у кредитних процесах банку або неузгодженості внутрішніх нормативних актів, розробці ефективних злочинних схем посягання на банківський кредит.

Окремі аспекти способів учинення злочинів у сфері банківського кредитування досліджувалися В.І. Василичуком, М.А. Погорельським, М.П. Стрельбицьким, Л.М. Стрельбицькою, С.С. Чернявським та ін. На підставі аналізу матеріалів практики та наукових праць, присвячених цій проблемі, нами ставиться за мету визначити ті способи, які є типовими для подальшої розробки методики їх виявлення.

Спосіб вчинення злочину в більшості наукових праць розглядається як міжгалузевий об'єкт вивчення ряду наук кримінально-правового циклу: кримінального права, кримінології,

